

Tizenkét év – Összefoglaló az erdélyi magyar tudományos kutatások 1990-2001 közötti eredményeiről

Valóban tiszteletreméltó az az együttesen közel ezeroldalas két kötet, amely az erdélyi magyar tudományosság tizenkét év alatt elért eredményeit mutatja be. Az elsőben azokat a tanulmányokat találjuk, amelyek a bölcsészeti-, a társadalom- és a történettudományokkal, a másodikban pedig azokat, amelyek az alap- és alkalmazott természettudományokkal (műszaki és orvostudományok) foglalkoznak. A két kötet mintegy negyven önálló dolgozatot tartalmaz, mindegyik egy-egy tudományszak eredményeit foglalja össze a magyar nyelvtudománytól és a történelemtudománytól kezdve a fizikáig és a belgyógyászatig. Csak az orvostudomány különböző ágairól kilenc tanulmány szól.

Nincs mód arra, hogy kitérjünk minden egyes tanulmányra. Mindenestre meg kell állapítanunk, hogy csak elismeréssel lehet szólni arról, amit az erdélyi magyar kutatók a legkülönbözőbb tudományágakban az elmúlt alig több mint egy évtized alatt elértek.

Számos tanulmányban visszatérő kérdés, hogy mit is jelentett a diktatúra megdöntése, 1989 a magyar tudományosság szempontjából Erdélyben. „Az 1990 utáni változás talán legnagyobb eredményének az tekinthető, hogy a pártirányítás megszűntével történetíróink visszanerték alkotói szabadságukat, részben lehetővé vált számukra intézményi és anyagi feltételeik újjáteremtése, megnyílt előttük az egész egyetemes tudományosság eddig feltéve elzárt világa.” (Csetri Elek) „Jellemző, hogy 1990 után az erdélyi magyar intézményes és egyéni kutatás jelentősen bővült. Ennek magyarázata egyfelől, hogy megnyíltak az addig szinte teljesen zárolt információs csatornák Magyarország és a nagyvilág felé. Szabaddá vált az anyanyelv használata.

Másfelől számos új, tudománnyal foglalkozó szerződés jött létre, amelyek megpezsdítették az addig szunnyadó erdélyi magyar műszaki tudományos életet.” (Bucur Horváth Ildikó)

Több tanulmányban is szó esik az anyaországi támogatásokról, és szinte kivétel nélkül mindenütt első helyen a Domus Hungarica ösztöndíjrendszer szerepel.

A rendkívül gazdag anyagról szólva meg kell azért említenünk, hogy míg az alkalmazott tudományok közül a műszaki tudományokat három, az orvostudományokat kilenc tanulmány képviseli, addig például az agrártudomány hiányzik a kötetből. Másrészt az egyes tanulmányok szerkezete, információ-tartalma igen különböző. Van, amelyikben rövid áttekintést kapunk a szóban forgó tudományszak helyzetéről, a világszerte tapasztalható tendenciákról, a romániai eredményekről, és e keretbe helyezik bele az erdélyi magyar kutatók teljesítményét, sőt, nemegyszer történelmi visszapillantásra is sor kerül. Máshol viszont csak az Erdélyben elért magyar eredmények „szikár” felsorolását kapjuk. Ezen a két szélsőségen belül azután a legkülönbözőbb változatok fordulnak elő. Úgy látszik, a szerkesztők – Tánzos Vilmos és Tökés Gyöngyvér – nem kényszerítettek semmiféle szerkesztői koncepciót a szerzőkre.

Bizonyára lesz, aki csak a saját szakterületére, esetleg a rokon szakterületekre vonatkozó tanulmányokat fogja elolvasni. Valóban, a csak az Erdélyben adott szakterületen dolgozók nevére, kutatói tevékenységére vonatkozó pusztán információforrásként is hasznos a kiadvány. Ám az sem fog csalódni, aki rászánja az időt, végigolvasa a két kötetet, és így teljes gazdagságában és vitalitásában láthatja a mai erdélyi magyar tudományt. (*Tizenkét év. Összefoglaló az erdélyi magyar tudományos kutatások 1990–2001 közötti eredményeiről. Szerk. Tánzos Vilmos és Tökés Gyöngyvér. Sapientia, Kolozsvár, 2002.*)

Berényi Dénes
az MTA rendes tagja

CONTENTS

Guest Editors: TAMÁS ROSKA; Editor: ZSUZSA SZENTGYÖRGYI

Simple and Complex – Notions and Measurements in Artificial and Living Systems

Tamás Roska: Preface.....	290
Árpád Csurgay: Real and Virtual World of the Nanoscale	292
József Gyulai: Complexity in Electronics and Nanoelectronics.....	300
Tamás Vicsek: “Complexity Theory”	305
András Falus: Complexity in Genome-scale Biology: Thoughts Toward Postgenomic Agnosticism.....	308
József Hámos: Human Brain: Rationalized Complexity.....	313
György Székely: Complexity in the Nervous System	318
Tamás Roska: Complexity and Simplicity in Analogic Cellular Wave Computers As Well As in Related Neural Phenomena.....	328
Tibor Vámos: Complexity, Philosophy, Speculation and Scientific Consequentiality...	332
Erzsébet Csuha: On Complexity of Formal Languages.....	336
Gábor Prószték: Complexity Questions of Natural Language Models.....	344
Gyula Katona: From the Complex Towards the Simple (in Mathematics)	351
Lajos Rónyai: Wrestling with Complexity: Efficient Algorithms.....	356

Interview

To Teach and Research the Middle Ages in Szeged (Lukácsi Béla’s interview with Gyula Kristó)	363
---	-----

Study

Rezső Solymos: The Academy’s Recreational Forest in Mátraháza.....	370
--	-----

2002, the Kozma-Centenary

László Keviczky: László Kozma	378
Győző Kovács: László Kozma.....	379

Academy Affairs

On the Connections between HAS and CNRS.....	389
Agricultural Higher Education in Hungarian in Slovakia, Serbia and the Ukraine (<i>László Heszky</i>).....	391
Invitation to Promote Hungary’s Joining the European Union	394
Agreement Between the Museum Society in Transylvania and the Hungarian Academy of Sciences.....	396
A funkcionális genomika szerepvállalása (<i>Dudits Dénes</i>)	399
Leo Szilard Professorial Award: The Fifth Time.....	400

Obituary

János Salánki (<i>György Ádám</i>)	401
--	-----

Outlook (<i>László Jéki – Júlia Gimes</i>).....	403
---	-----

Book Review	408
-------------------	-----

Ajánlás a szerzőknek

1. A Magyar Tudomány elsősorban a tudományterületek közötti kommunikációt szeretné elősegíteni, ezért elsősorban olyan kéziratokat fogad el közlésre, amelyek a tudomány egészét érintő, vagy az egyes tudományterületek sajátos problémáit érthetően bemutató témákkal foglalkoznak. Közlünk téma-összefoglaló, magas szintű ismeretterjesztő, illetve egy-egy tudományterület újabb eredményeit bemutató tanulmányokat; a társadalmi élet tudományokkal kapcsolatos eseményeiről szóló beszámolókat, tudománpolitikai elemzéseket és szakmai szempontú könyvismertetőket.

2. A kézirat terjedelme szöveges tanulmányok esetében általában nem haladhatja meg a 30 000 leütést (a szóközökkel együtt, ez kb. 8 oldalnak felel meg a MT füzetekben), ha a tanulmány ábrákat, táblázatokat, képeket is tartalmaz, a terjedelem 20-30 százalékkal nagyobb lehet. Beszámoló, recenziók esetében a terjedelem ne haladja meg a 7-8 000 leütést. *A teljes kéziratot .rtf formátumban, mágneslemezen és 2 kinyomtatott példányban kell a szerkesztőségbe beküldeni.*

3. A közlemények címének angol nyelvű fordítását külön oldalon kell csatolni a közleményhez. Itt kérjük a magyar nyelvű kulcsszavakat (maximum 10) is. A tanulmány címe után a szerző(k) nevét és tudományos fokozatát, a munkahely(ek) pontos megnevezését és – ha közölni kívánja – e-mail-címét kell írni. A külön lapon kérjük azt a *levelezési és e-mail címet*, telefonszámot is, ahol a szerkesztők a szerzőt általában elérhetik.

4. Szövegközbeni kiemelésként *dőlt*, (esetleg **félkövér** – bold) betű alkalmazható; ritkítás, VERZÁL betű és aláhúzás nem. A jegyzeteket lábjegetként kell megadni.

5. A rajzok érkezhetnek papíron, lemezen vagy email útján. Kérjük azonban a szerzőket: tartsák szem előtt, hogy a folyóirat fekete-fehér; a vonalas, oszlopos, stb. grafikonoknál tehát ne használjanak színeket. Általában: a grafikonok, ábrák lehetőség szerint minél egyszerűbbek legyenek, és vegyék figyelembe a megjelenő olda-

lak méreteit. A lemezen vagy emailben érkező ábrákat és illusztrációkat lehetőleg .tif vagy .bmp formátumban kérjük; értelemszerűen fekete-fehérben, minimálisan 150 dpi felbontással, és a továbbítás megkönnyítése érdekében a kép nagysága ne haladja meg a végleges (vagy annak szánt) méreteket. A közlemény szövegében tüntessék fel az ábrák kívánatos helyét.

6. Az irodalmi hivatkozásokat mindig a közlemény végén, abc sorrendben adjuk meg, a lábjegetekben legfeljebb utalások lehetnek az irodalomjegyzékre. Irodalmi hivatkozások a szövegben: (szerző, megjelenés éve). Ha azonos szerző(k)től ugyanabban az évben több tanulmányra hivatkozik valaki, akkor a közleményeket az évszám után írt a, b, c jelekkel kérjük megkülönböztetni mind a szövegben, mind az irodalomjegyzékben. Kérjük, *fordítsanak különös figyelmet a bibliográfiai adatoknak a szövegben, illetőleg az irodalomjegyzékben való egyeztetésére!* Miután a Magyar Tudomány nem szakfolyóirat, a közlemények csak a legfontosabb hivatkozásokat (max. 10-15) tartalmazzák.

7. Az irodalomjegyzéket abc sorrendben kérjük. A tételek formája a következő legyen:

- Folyóiratcikkek esetében:

Alexander, E. O. and Borgia, G. (1976). Group Selection, Altruism and the Levels of Organization of Life. *Ann. Rev. Ecol. Syst.* **9**, 499-474

- Könyvek esetében:

Benedict, R. (1935). *Patterns of Culture*. Houghton Mifflin, Boston

- Tanulmánygyűjtemények esetén:

von Bertalanffy, L. (1952). Theoretical Models in Biology and Psychology. In: Krech, D., Klein, G. S. (eds) *Theoretical Models and Personality Theory*. 155-170. Duke University Press, Durham

8. Havi folyóirat lévén a *Magyar Tudomány* kefelevonatot nem küld, de az elfogadás előtt minden szerzőnek elküldi egyeztetésre közleménye szerkesztett példányát. A tördelés során szükséges apró változtatásokat a szerző egy adott napon a szerkesztőségben ellenőrizheti.